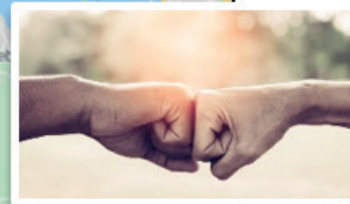
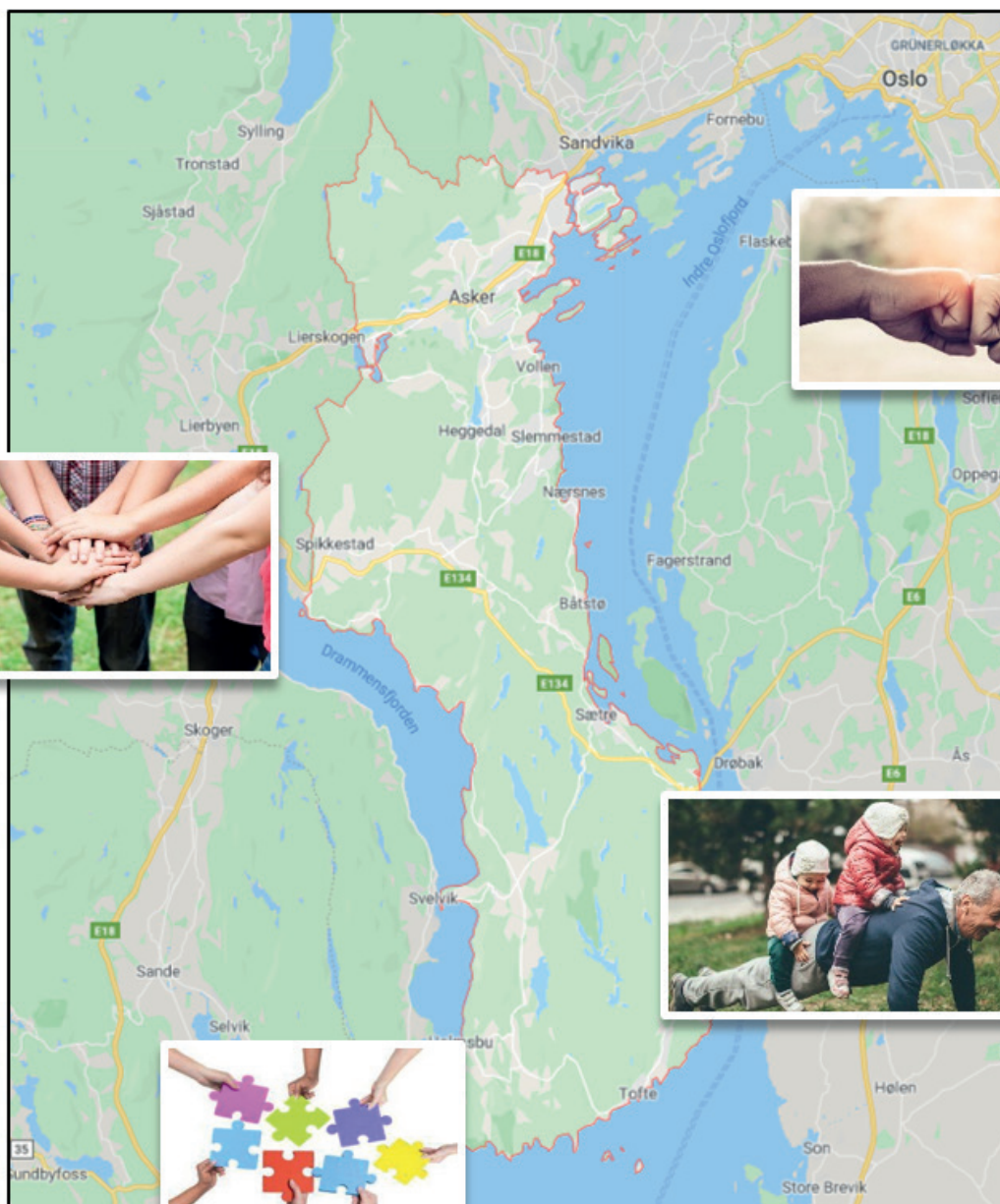

Så langt - så godt?

Midtveisevaluering av en lokaldemokratisk ordning i
 Asker kommune

Lars U. Kobro
 Bent Aslak Brandtzæg

Lars U. Kobro og Bent Aslak Brandtzæg

Så langt - så godt?

**Midtveisevaluering av en
lokaldemokratisk ordning i
Asker kommune**

© 2021 Lars U. Kobro og Bent Aslak Brandtzæg
Universitetet i Sørøst-Norge/Telemarksforskning
Porsgrunn/Bø, 2021

Skriftserien fra Universitetet i Sørøst-Norge nr. 77

ISSN: 2535-5325 (online)

ISBN: 978-82-7206-615-3 (online)

Utgivelser i publiseres som Creative Commons* og kan kopieres fritt og videreformidles til andre interesserte uten avgift. Navn på utgiver og forfatter(e) angis korrekt. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.no>

Forside: Egen illustrasjon

Forord

Asker kommune etablerte lokalsamfunnsutvalg for Tofte, Slemmestad og Heggedal tidlig i 2020. Ordningen kom først i gang etter sommeren med digitale møter. Viktige forutsetninger for oppstart, formålet med ordningen og de første erfaringene fra forsøket ble oppsummert og kommentert i en oppstartsanalyse; *Godt begynt er halvt fullendt?*, i desember 2020¹.

Vi bygger i denne rapporten videre på det som ble dokumentert i den første rapporten, og hele forsøket med nærdemokratiske ordninger/lokalsamfunnsutvalg skal så oppsummeres i en avslutningsrapport i desember/januar 2021/22. Den rapporten vi legger fram her er med andre ord en statusrapport fra halvgått løp.

Fra USN har forskerteamet bestått av professor Arild Schou fra USN-Handelshøyskolen, professor Halvard Vike og undertegnede fra SESAM, *Senter for sosialt entreprenørskap og samskapende sosial innovasjon*. I tillegg har Telemarksforskning deltatt med viktig kompetanse og aktiviteter. Bent A. Brandtzæg, medforfatter for denne rapporten, har ledet arbeidet fra TF sin side.

Vi takker også denne gang alle i Asker-samfunnet som har stilt seg til rådighet og svart på de spørsmålene vi har stilt, både i survey og i personlige samtaler. Å lykkes med nærdemokrati på siden av det ordinære representative demokratiet krever vilje, innsikt – og litt «kondisjon». Ikke alt går på skinner i nybrottsarbeid, det er noe av nybrottsarbeidets vesen.

Vi har funnet mye god stå-på-vilje i våre to foreløpige kartlegginger. Det er vårt fortsatte håp, som det var etter oppstartkartleggingen, at vi med vår medvirkning i prosjektet kan bidra med tempo og retning på satsingen i Asker kommune.

Porsgrunn, 22.6. 2020

Lars Ueland Kobro

Prosjektleder

---

¹ <https://openarchive.usn.no/usn-xmliui/handle/11250/2721785>

Sammendrag

Dette er den andre rapporten, av tre, som dokumenterer følgeforskningen i et lokaldemokratisk forsøk i Asker kommune. Rapporten viser at det dilemmaet som vi pekte på i første rapport, mellom å være kommunens forlengede arm ut og ned i lokalsamfunnene og samtidig være ambassadør og koordinator for lokalsamfunnenes interesser og aktivitet, fortsatt preger arbeidet. De tre utvalgene i Heggedal, Slemmestad og Tofte er imidlertid i ferd med å finne sine måter å håndtere dette på. Men samtidig er det kommet opp et nytt dilemma med en temmelig akutt problemstilling, og som det er brukt mye tid på i den perioden vi her dokumenterer. Det handler om utvalgenes posisjon som formelle politiske utvalg etter Kommuneloven. De relativt strenge rammene for utvalgsarbeid som loven setter skal kombineres med utvalgenes ambisjoner og motivasjon om å spille en rolle for å vitalisere og koordinere lokalt arbeid gjennom dialog og prosesser.

Rapporten er denne gang i hovedsak basert på en survey blant medlemmene i de tre utvalgene. 26 av 33 personer svarte på undersøkelsen; noe som gir en svarprosent på 79 prosent, supplert med feltnotater fra møter i de tre utvalgene, to felles møter og ett møte sammen med Hovedutvalg for medborgerskap.

Motivasjonsgraden for deltakerne i forsøket er så langt ut i forsøket som vi nå er, litt lavere enn da de ble med. Det er færre som er motivert «i stor grad», flere er middels/lite motivert. Sammenlignet med første kartlegging, er det små endringer i hvilke saksfelt medlemmene er opptatt av. Flest er fortsatt mest interessert i stedsutvikling, men flere peker også på oppvekst, samferdsel, kultur, miljø/klima, kommunal planlegging og næringsutvikling. I sum har samferdsel vokst fram som et område eller utvalgene nå ser ut til å ville arbeide mye med – også i samarbeid. Til forskjell fra oppstartkartleggingen gir materialet denne gang grunnlag for å peke på noen variasjoner mellom de tre utvalgene.

Det krever mye tid og arbeid å sitte i et lokalsamfunnsutvalg. Men det kan også gi tilbake personlig læring med følelse av betydning og innflytelse. Et klart flertall på 55 prosent mener at innsatsen går omtrent opp i opp med det man får igjen mens 18 prosent gir uttrykk for at de *får* mer enn de *gir*. Vi merker oss at dette var noe høyere ved oppstartkartleggingen (32 prosent).

På en rekke påstander hvor utvalgene ble bedt om å vurdere seg selv, tyder det på at ikke alle har like stor tro på det de driver med i dag som ved oppstart. De er mer moderate i troen på at de kan påvirke utviklingen i sin del av kommunen gjennom LSU-deltakelse, og de oppfatter det heller ikke like inspirerende å være med som de trodde det ville være. Men selv om slike vurderinger ikke er like positive nå som ved oppstart, er det verdt å merke seg at vurderingene fremdeles ligger klart på den positive siden av en skala fra 1 (dårlig) til 6 (bra).

Hovedinntrykket er at ordningen i Asker er kommet inn i en fase av en viss konsolidering selv om den er preget- og redusert av pandemiens smittevernbegrensninger. En skikkelig konsolidering etter hensikten med ordningen er ikke mulig å gjøre før rammebetingelsene for å arbeide fritt i åpen kontakt med de respektive lokalsamfunnene er bedre.

Midt oppe i smittevernhensyn har det vært nødvendig å avklare andre hensyn. Det mest krevende har vært å gjennomføre en prosess knyttet til avklaring av utvalgenes formelle/legale handlingsrom. Fortsatt er ikke temaet endelig avklart og fastsatt, men det virker som om de involverte aktørene nå er enige om ikke å bruke mer tid på dette, og i stedet «*jobbe praktisk med å være relevante*» som et utvalgsmedlem sa i et møte vi overvar.

Innholdsfortegnelse

1.	Kort bakgrunn	6
1.1.	Lokalsamfunnsutvalgenes to dilemmaer.	6
1.1.1.	Forskningens rolle.....	7
1.1.2.	En presisering	7
2.	Metode og funn	9
2.1.	Metode.....	9
2.1.1.	Spørreundersøkelsen	9
2.1.2.	Motivasjon	11
2.1.3.	Saker som engasjerer	14
2.1.4.	Handlingsrom og mandat.....	16
2.1.5.	Dobbelt mandat.....	17
2.1.6.	Tilrettelegging	18
2.1.7.	Innsats og nytteverdi.....	19
2.1.8.	Selvangivelse	20
2.1.9.	Nettverksarbeid mv. utenom formelle møter	22
2.1.10.	Økonomisk handlingsrom	23
2.1.11.	Mer om forventinger	24
2.1.12.	Andre synspunkter fra utvalgene selv	25
3.	Oppsummerende vurdering	26
3.1.1.	Prinsipiell prat og praktisk påvirkning.....	27
3.1.2.	Læring på tvers	28

1. Kort bakgrunn

Nye Asker kommune har som en forsøksordning for to år, etablert lokalsamfunnsutvalg i Slemmestad, Heggedal og Tofte. Ordningen skal følges av forskning som så etter planen skal inngå i beslutningsgrunnlaget for en sak om eventuell videreføring av forsøket, eller en utvidelse av ordningen i løpet av 2022. Universitet i Sørøst-Norge (USN) har i samarbeid med Telemarksforskning (TF) oppdrag med å følge forsøket. Det ble publisert en oppstart-rapport; [*«Godt begynt er halvt fullendt?»*](#)² i desember 2020. Rapporten som vi publiserer her bygger videre på problemstillinger og funn fra den første rapporten. De to kan med fordel leses i sammenheng. Rapporten her gir et bilde av status for arbeidet omtrent halvveis i forsøket og det vil bli publisert en tredje rapport ved forsøkets avslutning, i overgangen 2021/2022.

1.1. Lokalsamfunnsutvalgenes to dilemmaer.

Lokalsamfunnsutvalgene (LSU) ble oppnevnt av Asker kommunestyret 9. juni 2020 i medhold av Kommuneloven. Det betyr at lokalsamfunnsutvalgene formelt sett er folkevalgte organer på lik linje med andre politiske utvalg i kommunen og at de derfor skal følge formelle regler for innkalling, protokoller, offentlighet, frister mv. *Samtidig* har det vært viktig for flere av deltakerne innvalgt i utvalgene å understreke at de ikke ser på seg selv- eller ønsker å være «vanlige politikere»; de er uavhengige av partistruktur og de vil først og fremst være lokalsamfunnets talspersoner og ambassadører. De vil derfor arbeide fritt, uavhengig av fastlåste rammer. Det er det ene dilemmaet. Vi understreker at det **også for kommunens ledelse har vært viktig at LSU'ene får spille ut sin rolle som initiativtakere og dialogpartnere for lokale prosesser «nedenfra».**

LSU'ene er organisert i den kommunale strukturen i Asker under politisk Hovedutvalg for medborgerskap, administrativt underlagt direktør og avdeling for medborgerskap. **Opprettelse av LSU har først og fremst hatt som formål å styrke lokaldemokratiet gjennom å legge til rette for at innbyggere, lokale lag og foreninger, næringsliv og andre aktører skal få mulighet til å ta del i- og ha medansvar for saker som angår lokalsamfunnet – et nedenfra og opp perspektiv. På den annen side har LSU'ene også rollen som «rådhusets» forlengede arm – i praksis ovenfra og ned.** Kommunale planer, reguleringer og politiske prioriteringer skal forankres og spres effektivt utover i kommunen gjennom LSU'enes virksomhet, er det tenkt. Dette er det andre dilemmaet LSU'ene står i.

LSU'ene har altså, som vi ser, et krevende mandat med to iboende (potensielle) dilemmaer. Å være frie og fleksible dialogarenaer på den ene siden og et lovregulert formelt utvalg på den andre må kombineres med å være «makter og myndigheters» forlengede arm på en side, og lokalsamfunnets ambassadører på en annen. Dilemmaene er blitt mer synlig i følgeforskningen i den fasen vi er inne i

---

² <https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/handle/11250/2721785>

nå, enn i oppstarten – naturlig nok. Spennet i mandatet kom også bare delvis til syne i vedtaket om opprettelse av ordningen.

I vedtaket om opprettelse utvalgene i juni 2020, ble det listet opp hva LSU'ene skal være slik:

- De skal høres i saker som angår lokalområdet
- Medvirke i planprosesser som berører lokalområdet
- Bidra til at innbyggere og lokale aktører får mulighet til å ta medansvar for saker som angår lokalsamfunnet de er opprettet for
- Styrke lokale aktørers mulighet til å påvirke samfunnsutviklingen i eget lokalområde
- Utvikle og styrke samarbeid og dialog med bl.a. innbyggertorg, nærmiljøsentral, lokale lag, foreninger og organisasjoner, lokale skoler og barnehager (herunder foreldreutvalg, samarbeidsutvalg og elevråd), lokalt næringsliv og andre folkevalgte organer
- Disponere egne midler til fordeling til lokale tiltak
- Utvalgene skal ha initiativrett, og de skal kunne ta opp saker som berører eget lokalområde.

1.1.1. Forskningens rolle

I følgeforskningen har vi vært opptatt av hvordan arbeidet håndteres i praksis. Som vi redegjorde for i første rapport, gjør vi dette med innslag av aksjonsforskning: Vi sitter ikke passivt i møter og ved skrivebord og ser eller leser hva som foregår. Vi er i noen grad koblet på som dialogpartnere, slik at vi samtaler (i noen grad) med sentrale aktører både i kommuneledelsen og i LSU'ene om det vi ser og de refleksjonene som gjøres av aktørene underveis. På den måten kan forskningen (sannsynligvis) i noen grad å påvirke forsøket mens det foregår. I denne sammenhengen er det et forhold vi som følgeforskere må være oppmerksomme på – det er at vår deltakelse kan komplisere opplevelsen av forsøket for de involverte. Selv om mandatet er sammensatt og krevende, kan det hende at det løses relativt enkelt i praksis – inntil vi påpeker dilemmaer og potensiell inkonsistens. Både som en påminnelse til oss selv og en advarsel til de involverte aktørene i Asker, refererer vi fabelen om tusenbeinets dans i tekstboksen nedenfor.

1.1.2. En presisering

Følgeforskningen i prosjektet har som fokus å følge utviklingen av det nærdemokratiske forsøket slik det foregår i samspill mellom kommunens ledelse (både politisk og administrativt) og lokalsamfunnsutvalgenes medlemmer. Det tilligger ikke forskningens mandat å måle effekter av tiltaket ut i de tre lokalsamfunnene. Det er naturligvis et interessant felt å studere – noe flere representanter for lokalsamfunnsutvalgene også har understreket overfor oss. Vi tror det sannsynligvis er litt for tidlig i forsøket å måle slik effekt, det ville dessuten representert en utfordring (og en kostnad) å holde to fokusområder fra hverandre i forskningen. Men at det vil være et interessant felt å følge framover, er hevet over tvil. «Sluttbrukerne» for lokaldemokratiske ordninger er når alt kommer til alt, innbyggerne. Det bør derfor, etter både vår og flere stemmer fra lokalutvalgenes oppfatning, være en god

idé å følge aktiviteten i LSU'ene (som vi studerer) videre ut i effektmåling lokalt, for å kunne fastslå om ordningen har den virkningen den er tiltenkt.

Tusenbeinets vakre dans (ukjent forfatter)

I skogen var det et tusenbein som hver morgen ved soloppgang, danset til morgengryets ære. Hver morgen i det sola sto opp, skjedde det samme – tusenbeinet kravlet opp på en stor stein og begynte å bevege alle sine tusen små føtter. Det var så vakkert! De andre dyrene i skogen stanset opp og så henført på den vakre forestillingen. Hver morgen gjentok det seg. Stadig flere dyr, fugler og insekter flokket seg rundt tusenbeinets dans. En dag skjedde det noe uventet. Ei padde hadde i lang tid observert opptrekket, og den var blitt svært misunnelig. – Du! ropte padda. Tusenbeinet ble brått revet ut av dansen, og først nå ble den klar over alle tilskuerne. Han rødmet og så seg rundt. – Så nydelig du danser, sa padda. Fortell oss hva du gjør. – Jeg, jeg ... jeg vet ikke helt, sa tusenbeinet. Han så nedover den lange kroppen sin og flyttet forsiktig på beina. Han flyttet litt på det 93. beinet, og så på det 65. Så ble han stående helt stille – helt forvirret. Siden har ikke tusenbeinet danset.

Tekstboks 1.

2. Metode og funn

2.1. Metode

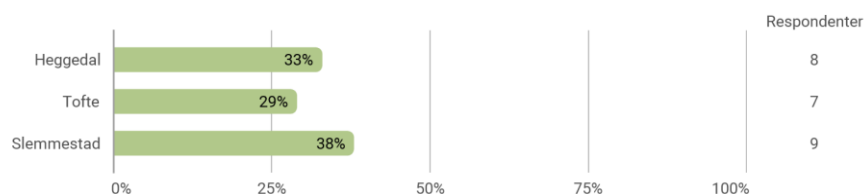
Vår hoveddatakilde denne gang er en spørreundersøkelse til medlemmene i lokalsamfunnsutvalgene. Vi gjorde oss bruk av en tilsvarende undersøkelse, med i hovedsak de samme spørsmålene også ved første analyse. Det samme vil vi gjøre i den planlagte tredje rapporten. Det gir mulighet for å kartlegge endringer.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført med et internettbasert spørreskjema, sendt til medlemmer og varamedlemmer i de tre lokalsamfunnsutvalgene. Surveyen er supplert med (digitale) observasjoner/feltnotater fra møter i lokalssamfunnsutvalgene, dokumentstudier av innkallinger, sakspapirer og referater fra møtene, samt digital tilstedeværelse i to fellesmøter mellom kommuneledelsen og de tre LSU'ene samlet.

Informasjon fra surveyen er supplert med observasjoner fra møter hvor vi har deltatt og tatt feltnotater uten å være aktivt deltakende. Dette har vi gjort i ett møte i hver av de tre LSU'ene, i to fellesmøter mellom de tre og kommuneledelsen. Vi har fulgt ett fellesmøte mellom Hovedutvalg for medborgerskap og de tre LSU'ene (med administrasjonen til stede). Vi har denne gangen ikke foretatt dybdeintervjuer med enkeltaktører (som vi gjorde sist). Vi har i stedet hatt noen få kontaktpunkter med direktør for medborgerskap og hennes rådgivere for å sjekke ut forhold vi trengte en bedre forståelse av, og for å sjekke ut faktaopplysninger for å forsikre oss om enkelte forhold i rapporten. I tillegg gjennomførte vi en enkelt undersøkelse, supplert med uformelle samtaler med medlemmer av LSU'ene og tre representanter for den kommunens administrasjon, på et fysisk fellesmøte for LSU'ene den 17.6.21.

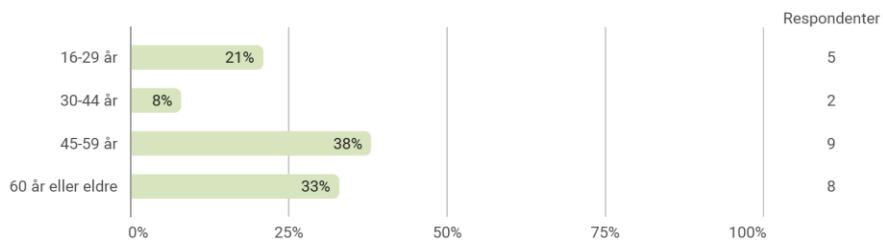
2.1.1. Spørreundersøkelsen

Første utsendelse av lenke til spørreskjemas ble gjort 11. mai 2021. Det ble sendt ut to påminnelser, henholdsvis 19. mai og 26. mai. Siste frist for å svare ble ved siste påminnelse satt til 28. mai. Hvert av utvalgene har 7 medlemmer og 4 varamedlemmer slik at undersøkelsen omfattet 33 utvalgsmemberer. 26 personer svarte på undersøkelsen; det gir en svarprosent på 79 prosent. Figur 1 viser at svarene fordeler seg relativt jevnt på de tre utvalgene.

Figur 1 Fordeling av respondentene som har svart fra de tre utvalgene.

Med så høy svarprosenten som her, regner vi med lite- eller ingen systematiske skjevheter i materialet. 48 prosent av utvalgsmedlemmene er menn, 52 prosent kvinner. Fordeling var motsatt ved første karlegging. Endringen skyldes at det har vært noe utskifting underveis i utvalgene. Blant dem som har svart på undersøkelsen er det 50/50 menn og kvinner. Vi kjenner ikke alderssammensetningen til de som sitter i utvalgene, men blant dem som har svart, er aldersfordelingen som vist i Figur 2. Vi ser at det er få under 45 år.

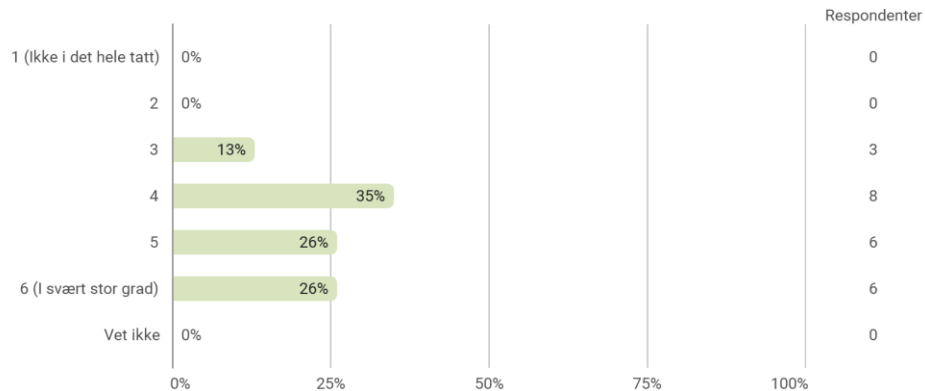

Figur 2 Aldersfordeling blant medlemmene i lokalsamfunnsutvalgene.

Flertallet i utvalgene har universitets eller høyskoleutdanning (67 prosent), resten har grunnskole/videregående skole som høyeste fullførte utdanning. Dette avspeiler trolig på en relativt god måte tilsvarende forhold i befolkningen som helhet. Vi har ikke gjort egen kartlegging av etnisitet eller andre mangfoldsvARIABLER i utvalgene.

Når det gjelder sammensetning av utvalgene, utover at det virker som om det hovedsakelig er aktive personer, er det vår oppfatning (vil bli kvalitetssikret dette ytterligere før avsluttende analyse/rapport) at det er hva man kalle «ressurssterke» personer som sitter i utvalgene. Nå kan man innvende til dette at det å sitte i et lokaldemokratisk utvalg i seg selv er en ressurs. Vi vil likevel peke på at ordningen neppe gir stort handlingsrom eller direkte innflytelse for mennesker man ville kunne karakterisere som sårbare eller i et såkalt «utenforskap». I så fall hviler det et særskilt ansvar for de sittende utvalgene å sørge for at interesser og livskompetanse fra slike grupper og individer, ivaretas. Å favne «alle» grupper i et utvalg på 7 personer er naturligvis umulig. Å sikre bredest mulig sammensetning kan håndteres gjennom rullering over flere perioder. Med en bevisst tanke om dette, vil det på noe lenger sikt gi muligheter for bredere representasjon i LSU, enn bare å se dette i et øyeblikksbilde. Foreløpig kan det se ut som om det samlet sett er representasjon fra yngre aldersgrupper og ikke etnisk norske som er den største utfordringen ved dagens sammensetning. Ikke bare er de to gruppene få, vi synes også å oppfatte i vår deltakende observasjon at de som representerte de to gruppene var relativt passive i utvalgenes diskusjoner. Det kan i så fall skyldes mange årsaker, men det bør nok gjøres vurderinger av hvilken møteform og dagsorden-oppsett mv. som stimulerer hvilke type deltakelse og deltakere.

Figur 3 viser at et klart flertall medlemmene i de tre utvalgene (fortsatt, som de gjorde i oppstartkartleggingen) mener at sammensetningen av lokalsamfunnsutvalget representerer en god bredde i deres lokalmiljø. Skårene som respondentene setter på eget utvalg i så henseende, adskiller seg noe med en gjennomsnitt på 4,3 i Heggedal og 5,3 i Tofte på en skala fra 1 (svakt) til 6 (svært godt). Se mer om dette lenger ned.

Figur 3 I hvilken grad føler du at sammensetningen av lokalsamfunnsutvalgene representerer bredden i ditt lokalmiljø? Med bredde mener vi at deltakere med ulik alder, kjønn, utdannings- og yrkesbakgrunn er representert.

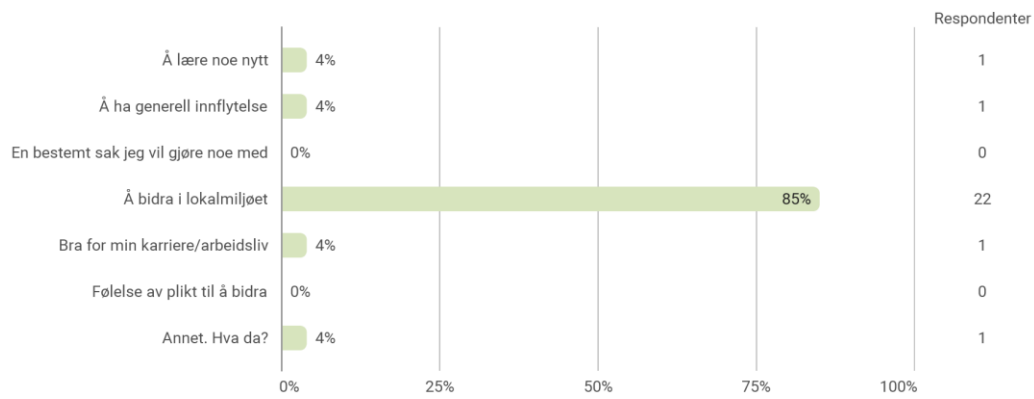
Alle som svarte på spørsmålet om representativitet fikk et oppfølgende spørsmål om hvilke tiltak som kan være aktuelle for å sikre en (om ønskelig) større bredde. Fra Heggedal fikk vi tilbakemeldinger om at smittevernstiltak hadde hindret en ønsket bredde i den initiale rekrutterings- og valgprosessen. Det ble ellers kommentert fra samme sted at Asker kommune burde vært enda tydeligere i å informere lokalmiljøene om hva det innebærer å sitte i et lokalsamfunnsutvalg, og hva som ville forventes av deltakerne. Det ble fra annet holdt meldt inn et synspunkt på at flere unge burde vært rekruttert i utvalgene, inklusive unge fra flere kulturer.

Fra Tofte ble det vist til at åpne folkemøter med temaer som engasjerer er en arena for bredere forankring og rekruttering. Fra LSU-Slemmestad kom det opp en kommentar om at det kan styrke bredde i motivasjon og engasjement om oppgaver og ansvar fordeles bredere internt i utvalgene, og at kontakter utenfor LSU trekkes mer aktivt inn i aktiviteter. Vi registrerte også et innspill om at kriteriene for å delta i utvalgene fortsatt er litt uklare, og en kommentar gikk på at det vil være viktig og riktig å fortsette arbeidet med å sikre bred sammensetningen av utvalgene over tid.

2.1.2. Motivasjon

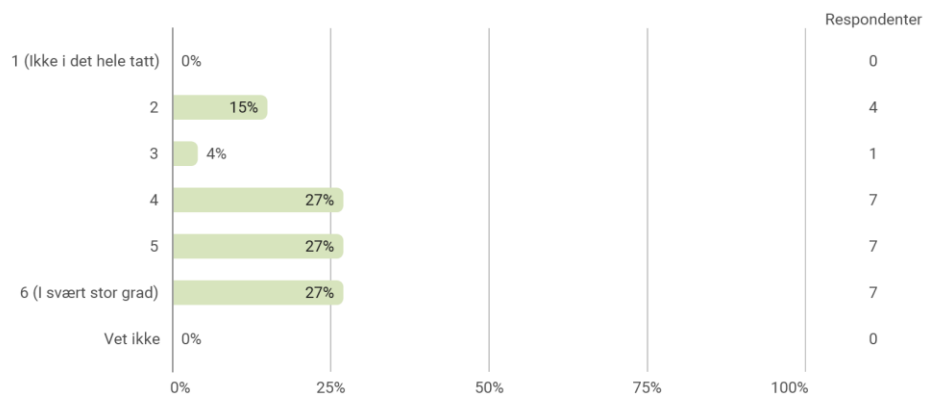
Hovedmotivasjonen for det store flertallet av deltakerne i LSU handler fortsatt, ikke uventet, om å bidra i lokalmiljøet. Vi skal se nærmere på hva som motiverer, lenger ned (avsnitt 2.1.3.). Vi skal imidlertid først se mer generelt på om utvalgsmedlemmene fortsatt er motivert for arbeidet, slik de var ved oppstart.

Hvordan motivasjonen for å være med utvalgene utvikler seg over tid, kan være en indikasjon på hvor godt lokalsamfunnsutvalgene fungerer. Det kan være mange faktorer som påvirker motivasjon, f.eks. grad av handlingsrom, følelse av innflytelse, arbeidsvilkår, tidsbruk og annet.

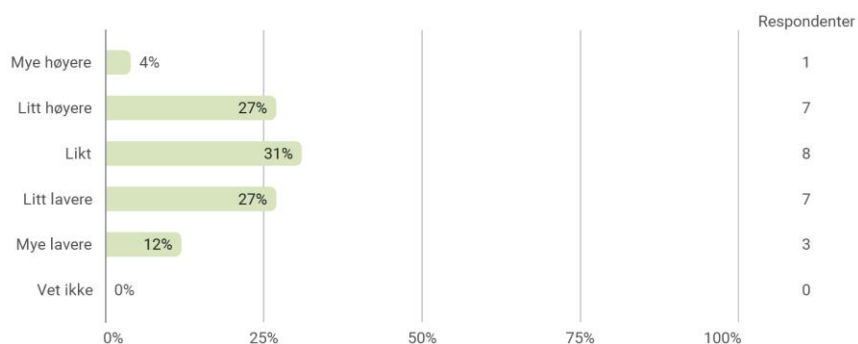
Figur 4 Hva vil du si er din hovedmotivasjon for å sitte i et lokalpolitisk utvalg?

Vi ser at enkelte deltakere ikke er like motiverte så langt ut i forsøket som vi nå er, sammenlignet med da de ble med. Det er færre som er motivert «i stor grad», flere er middels/lite motivert. Et oppfølgende direkte spørsmål om hvordan deltakerne vurderer egen motivasjon sammenliknet med da de tiltrådte utvalget, bekrefter dette.

Figur 5: I hvilken grad vil du selv karakterisere deg som motivert for å være med i utvalget i dag?

Det er imidlertid interessant å merke seg at her er det stor variasjon. 31 prosent mener de har samme motivasjon nå som da de ble med i utvalget, 39 prosent har lavere motivasjon mens 31 prosent har høyere motivasjon. Endringene over tid er altså varierende, selv om det i sum er litt flere som har fallende motivasjon.

Figur 6: Hvordan vil du vurdere din motivasjon for å være med i utvalget i dag, sammenliknet med da du tiltrådte utvalget?

Ser vi nærmere motivasjonen i enkeltutvalg, er det flere som melder om synkende motivasjon i Heggedal og Slemmestad enn Tofte. De skiller seg ut med at et klart flertall med høyere motivasjon.

Tabell 1. Hvordan vil du vurdere din motivasjon for å være med i utvalget i dag, sammenliknet med da du tiltrådte utvalget? Krysset med LSU-tilhørighet.

	Heggedal	Tofte	Slemmestad	I alt
Mye høyere	0,0%	12,5%	0,0%	3,8%
Litt høyere	22,2%	37,5%	22,2%	26,9%
Likt	22,2%	37,5%	33,3%	30,8%
Litt lavere	33,3%	12,5%	33,3%	26,9%
Mye lavere	22,2%	0,0%	11,1%	11,5%
Vet ikke	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
I alt	9	8	9	26

I et spørsmål med åpent svar om dette, ble deltakerne bedt om utdype hvordan forventningene de hadde til det lokalpolitiske arbeidet ved oppstart, samsvarer med de erfaringene de nå har.

I Heggedal var det syv personer som svarte på dette spørsmålet. Flere ga tilbakemelding på at utvalgsarbeidet er blitt noen annet enn de hadde sett for seg. Nedenstående utsagn illustrerer en slik erfaring:

Erfaringene gjennom det første året har vist meg at lokalsamfunnsutvalget er noe mer og annerledes enn et vanlig folkevalgt utvalg. Det er en hybrid mellom sistnevnte og frivillig, ubetalt arbeid i lokalmiljøet. Det er vesentlig mer arbeids- og ressurskrevende enn jeg hadde forutsett.

Flere kommenterer at det er for mye formalitet over arbeidet i forhold til hva de opplever at de kan gjøre og ikke gjøre. Flere nevner at det har tatt lang tid å komme i gang med «skikkelige saker», at det er arbeidskrevende og at de selv opplever å ha lite innflytelse over hvilke saker som kommer opp i utvalget.

I Slemmestad spesielt, er det flere som bruker det åpne svarfeltet til å gi uttrykk for at de hadde forventninger om raskere innflytelse i lokale saker enn det de erfarer. Av de syv som svarte på dette spørsmålet i Slemmestad, trekker fire fram pandemien som en sannsynlig årsak. Én peker på at resultatet så langt er mer byråkrati med en opplevelse av at LSU er blitt «enda et utvalg for behandling av kommunale saker».

I Tofte gir flere enn de to andre utvalgene uttrykk for at forventninger er innfridd. Noen gir uttrykk for at de hadde nøkterne forventninger, og er derfor blitt positivt overrasket.

Jeg gikk inn i arbeidet og var usikker på hva vårt mandat skulle være. Sånn sett var forventningene nøkterne. I så måte har det vært over all forventning.

En annen:

Visste ikke helt hva jeg/vi skulle forvente. Gode erfaringer så langt, spennende å bli kjent med lokalmiljøet på en grundig måte. Mange gode samtaler med andre i lokalmiljøet og føler at jeg har blitt godt kjent med alt som skjer lokalt.

Flere uttrykker at de hadde forventninger om å lære noe nytt, og at disse forventningene er innfridd. Samtidig blir det understreket av flere at det er mye å sette seg inn i, at det politiske språket er vanskelig og at pandemien har bidratt til å hemme arbeidet.

Samlet sett er det i LSU-Tofte at motivasjon og forventninger ved oppstart i størst grad samsvarer med opplevelser av situasjonen i dag. Dette inntrykk bekreftes av de observasjonene vi har gjort i møter og i felles avklaringsmøte hvor medlemmene i alle de tre utvalgene deltok. Det synes som om de i Tofte har lykkes relativt godt med å gjøre lokalsamfunnsutvalget til et talerør for lokalsamfunnet i aktuelle saker. Om dette skyldes at Tofte har hatt saker på bordet med større relevans for lokalsamfunnet enn de andre to LSU'ene, eller om den noe høyere rapporterte motivasjon og forventningstilfredsheten skyldes at utvalget i Tofte har hatt en annen arbeidsform, gir ikke materialet grunnlag for å svare på.

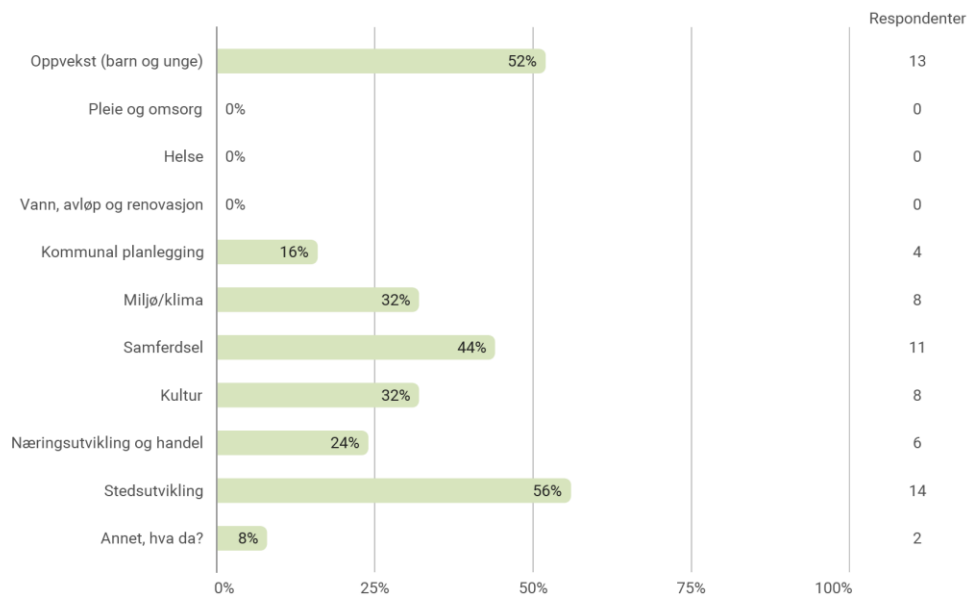
2.1.3. Saker som engasjerer

Det er interessant å se hvilke kommunale ansvarsområder medlemmene av lokalsamfunnsutvalgene er mest motivert for å påvirke gjennom sin deltakelse i LSU, og om dette er i endring. Dette er naturligvis interessant i seg selv, men det er også aktuelt å se nærmere på fordi det kan ha betydning i forhold til hvor meningsfullt det oppleves å være med i arbeidet på lengre sikt.

Figur 4 i forrige avsnitt viser hvilke konkrete saker medlemmene er opptatt av. Sammenlignet med første kartlegging, er det små endringer. Flest er fortsatt mest interessert i stedsutvikling, men flere peker også på oppvekst, samferdsel, kultur, miljø/klima, kommunal planlegging og næringsutvikling. Vi stilte denne gangen et spørsmål om medlemmene har endret oppfatning av hvilke saker/temaer de ønsker å prioritere i sitt LSU-arbeid. Fire personer svarte at dette hadde endret seg for dem. Kommentarene de ga handler om at de i større grad ser behov for å gjøre noen med samferdsel og kommunikasjon, og at de har fått bedre forståelse for kommunale planprosesser og viktigheten av å kunne påvirke disse tidlig.

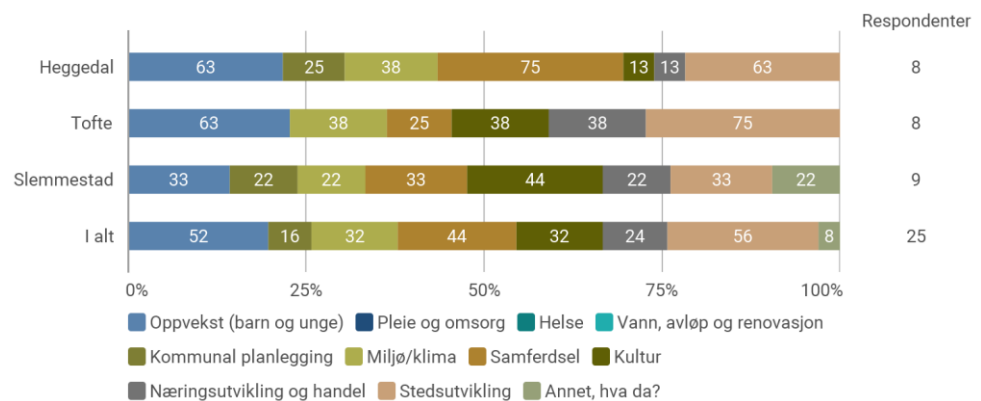
En kommentar fra denne delen av undersøkelsen, som vi finner det interessant å følge videre i neste fase av arbeidet, er en som sier at vedkommende i løpet av arbeidet hadde lært seg bedre å se hvilke saker som det virker å være viktig å jobbe med, og hvilke saker vedkommende kunne legge mer til side.

Figur 7. Oversikt over hvilke kommunale ansvarsområder medlemmene av utvalgene samlet er interessert i å påvirke gjennom deltakelsen i utvalgene.

Det er noe forskjell i fokus på saker og temaer mellom utvalgene. I Heggedal er flest opptatt av samferdsel (75 prosent), oppvekst (63 prosent) og stedsutvikling (63 prosent). I Tofte-LSU er flest opptatt av stedsutvikling (75 prosent) og oppvekst (63 prosent), mens i Slemmestad er det en jevnere fordeling. Ulikt de to andre stedene er flest der opptatt av kultur. Samlet sett er 80 prosent av de medlemmene som har svart, ikke uventet, opptatt av å ta opp konkrete saker som berører deres nærområde.

Figur 8: Hvilke kommunale ansvarsområder du spesielt interessert i å påvirke gjennom din deltakelse i lokalsamfunnsutvalget? Kryss av for de områdene som er viktigst for deg. Sett maks tre kryss.

På et åpent spørsmål om hvilke konkrete saker de synes det er viktigst å fokusere på, viser tabell 2 nedenfor en oversikt over svar.

I alle de tre utvalgene er det tydelige ønsker om å styrke offentlig kommunikasjon og legge bedre til rette for pendlere. Enkelte er i den forbindelse også opptatt av trafikksikkerhet og tilrettelegging av gang og sykkeltraser. Vi har også fått informasjon om at det er ett tema alle de tre LSU'ene har bestemt seg for å plassere høyt, kanskje høyest, på dagsorden i fellesskap – og det er kollektivtransport

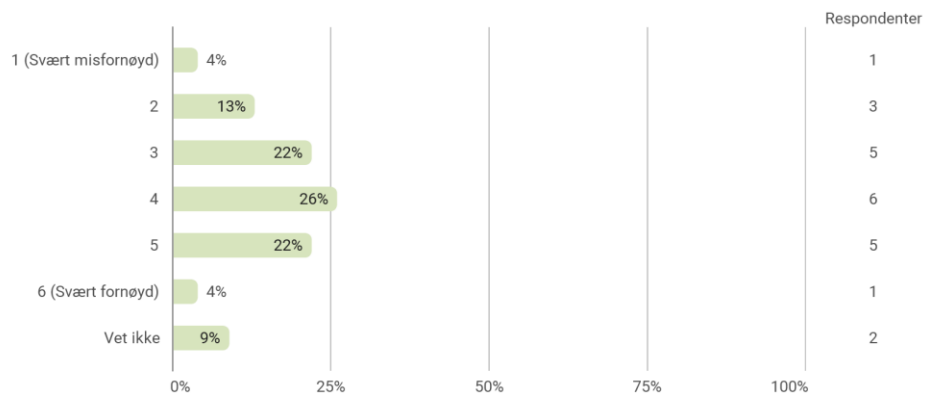
Tabell 2 Hvilke konkrete saker er det viktigst for deg å ha fokus på?

	Heggedal	Tofte	Slemmestad
Samferdsel	Forholdet mellom befolkningsvekst og transportkapasitet, pendling, trafiksikkerhet, kollektivtilbud, tilrettelegging for gang og sykkelveier, skilting og belysning, turløyper og oversikt over disse.	Kollektivtransport	Gang og sykkelveier, kollektivtransport
Stedsutvikling og næringsutvikling	Sentrumsutvikling	Stedsutvikling, rehabilitering av samfunnshus, bærekraft og miljø, gode møteplasser, næringsutvikling på små steder (kortreist arbeidskraft).	Utvikling av nærmiljøet, Kartlegging av hva innbyggerne har behov for – unge og eldre, strandrydding/marin forsøpling
Oppvekst	Møteplasser for ungdom, oppvekstsvilkår. Samarbeid med nærmiljøsentralen	Trygt miljø for barn unge	
Kultur	Attraktive arenaer for alle	Gode møteplasser mellom generasjoner, flere sosiale møteplasser og bedre kultur- og fritidstilbud.	Gode kulturplasser. Tverrfaglige læringsarenaer

2.1.4. Handlingsrom og mandat

Under det første året av lokalsamfunnsutvalgenes funksjonstid har det vært en løpende diskusjon om hvor stort handlingsrom utvalget har i forhold til eget mandat og kommunelovens rammer. Egne møter om dette er avholdt både samlet sett og i enkelte utvalg – med tidvis høy temperatur. Juridiske betenknninger er hentet inn fra både egen juridisk ekspertise i kommune, og fra KS' juridiske kompetanse. Vi tok derfor i denne runden med et spørsmål om hvordan utvalgsmedlemmene oppfatter at denne saken har vært håndtert fra kommunen. Figur 9 viser at utvalgsmedlemmene i sum er ganske fornøyd med kommunens behandling. Vurderingene som er gitt ligger samlet sett på 3,7, så vidt over på den positive siden av skalaen. Det er imidlertid betydelige variasjoner innenfor- og mellom utvalgene. Den samlede vurderingen fra Heggedal ligger på 2,6, Slemmestad 3,9 og Tofte 4,8.

Fra Heggedal gis det tilbakemeldinger om at det har vært vanskelig å avklare konkret hva slags mandat lokalsamfunnsutvalget har. De har derfor brukt mye tid og energi på å finne ut av hvordan arbeidet skal legges opp. Det har vært usikkerhet om LSU'ene i det hele tatt har hatt lov til å ha uformelle møter, og hvilken rolle/funksjon medlemmene av utvalgene har i lokalsamfunnet utenom de formelle møtene.

Figur 3. Det første året av lokalsamfunnsutvalgenes funksjonstid har det vært en diskusjon om hvor stort handlingsrom utvalget har i forhold til eget mandat og kommunelovens rammer. Er du tilfreds med måten denne saken har vært håndtert fra kommunen? Svar på en skala fra 1-6, der 1 er «svært misfornøyd» og 6 er «svært fornøyd»

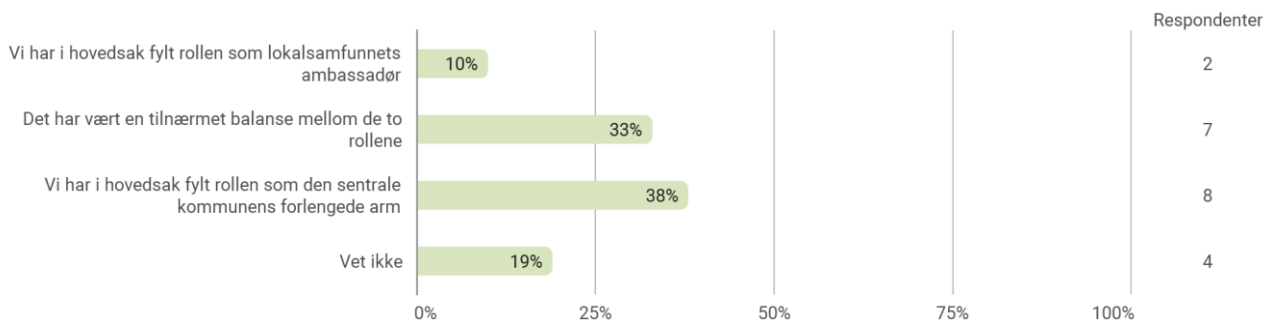
Dette er opplevd vanskelig å forholde seg til, særlig i Heggedal LSU. I en kommentar blir dette konkretisert der det hevdes at kommunen sentralt «ser ut til mangle erkjennelse av at LSU arbeid må være en hybrid», dvs. en blanding av et tradisjonelt folkevalgt utvalg og en 'hub' for frivillig arbeid i lokalmiljøet. Selv om det er tydeligst signaler om dette fra Heggedal, som på et tidspunkt måtte ha et eget oppklaringsmøte om dette, har saken hatt aktualitet i alle tre LSU'er. Det anføres at kommunen gir blandede signaler, at deler av kommunen (deler av administrasjonen i realiteten) gir veiledning og «avklaringer» som mest fokuserer på regler, rutiner og rammer for folkevalgte organer, gir andre deler av kommunen (administrativt ledernivå og politisk ledelse) signaler med mer vekt på å «føle seg fram»; at veien må bli til mens man går, at ingenting er «hugget i stein», osv.

– Til tross for mye aktivitet i sakens anledning, virker det som om det fortsatt er behov for å skape trygghet og utvikle en praksis som står seg både i forhold til formaliteter og fleksibilitet i det videre arbeidet.

2.1.5. Dobbel mandat

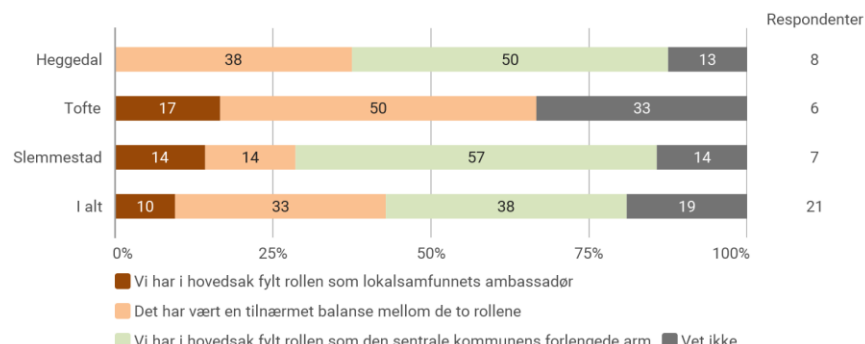
I vår første rapport kommenterte vi utfordringer og dynamikk knyttet til utvalgenes arbeid i forhold til nevnte «doble mandat». Vi fulgte dette eksplisitt opp i den kartleggingen vi nå har gjort, med tanke på å finne ny refleksjon og læring om emnet.

Bare 32 prosent av respondentene sier at de har lest hele oppstartrappen, 41 prosent hadde lest den delvis, mens 28 prosent ikke hadde lest noe av innholdet. Uavhengig av dette fikk respondentene spørsmål om hvordan de vurderer at balansen mellom de to sidene av mandatet fungerte. Et knapt flertall (38 prosent) mener de har først og fremst har fylt rollen som den sentrale kommunes forlengede arm, 33 prosent mener det har vært en balanse, mens kun 10 prosent mener de i hovedsak har fylt rollen som lokalsamfunnets ambassadør. Her er det imidlertid tydelige forskjeller mellom utvalgene. Mens halvparten eller flere i Heggedal og Slemmestad mener de i hovedsak har fylt rollen som kommunes forlengede arm, er det ingen i Tofte-LSU som gir uttrykk for dette.

Figur 4. I rapporten sies det at lokalsamfunnsutvalgene har et dobbelt mandat; på den ene siden å være lokalsamfunnets ambassadør inn mot kommunens sentrale prioriteringer og beslutninger. Utvalgenes initiativrett ligger til et slikt mandat. Det andre er at utvalgene er den «rådhushets forlengede arm» ut i lokalsamfunnene. Utvalgenes behandling av temaplaner og annet som sendes ut fra kommunen, er et uttrykk for denne delen av mandatet. Hvordan vurderer du at balansen mellom disse to delene av mandatet har vært i praksis?

Medlemmene fikk et oppfølgingsspørsmål om hvem de mener har det største ansvaret for at balansen har blitt som den har blitt (Figur 11). Her ser vi en sammenheng med at de som i størst grad opplever at de fyller rollen som kommunes forlengede arm legger ansvaret for dette på kommunen. **Funnene her kan tyde på at utvalgene ikke bare har fått- men også tatt litt ulike roller.** En videreutvikling av ordningen med større rom og forsøk med læring på tvers av LSU'ene virker som å være en god idé for å unngå at det utvikler seg helt ulike kulturer og praksis mellom LSU'ene.

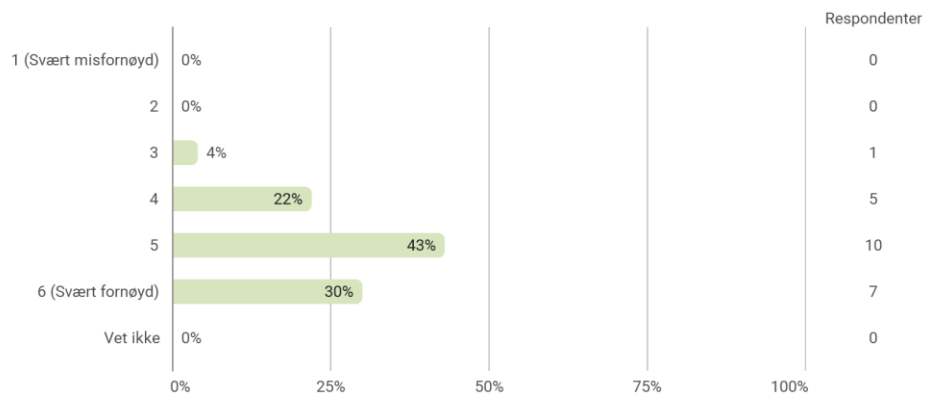
Figur 5. I rapporten sies det at lokalsamfunnsutvalgene har et dobbelt mandat; på den ene siden å være lokalsamfunnets ambassadør inn mot kommunens sentrale prioriteringer og beslutninger. Utvalgenes initiativrett ligger til et slikt mandat. Det andre er at utvalgene er den «rådhushets forlengede arm» ut i lokalsamfunnene. Utvalgenes behandling av temaplaner og annet som sendes ut fra kommunen er et uttrykk for denne delen av mandatet. Hvordan vurderer du at balansen mellom disse to delene av mandatet har vært i praksis? Krysset med: 1. Hvilket lokalsamfunnsutvalg tilhører du?

2.1.6. Tilrettelegging

Medlemmene i LSU'ene var ved oppstart godt fornøyd med kommunes tilrettelegging av arbeidet. Det er de i hovedsak fortsatt; ingen er misfornøyd. På spørsmål om forslag til forbedringer svarer fire med konkrete forslag; alle fra Heggedal. Det handler ikke uventet om den formelle delen av utvalgsarbeidet. Det blir understreket at kommunen bør tenke mer gjennom hvordan det uformelle arbeidet lokalt kan organiseres og drives i samspill med lokalsamfunnet i forhold til Kommuneloven. Ellers pekes det fra flere på at mye arbeid faller på leder og nestleder og at det derfor bør vurderes en

høyere kompensasjon for disse funksjonene. Dette er for øvrig et synspunkt vi fanget opp fra alle LSU'ene allerede i oppstartkartleggingen.

Det er ellers nevnt fra flere at møter burde legges til andre tidspunkt; senere på kvelden er nevnt, og på ulike ukedager slik at det blir lettere for flere å delta på møtene. Fysiske rammer for møtene spiller en rolle, selv i en digital tid som den vi har bak oss.

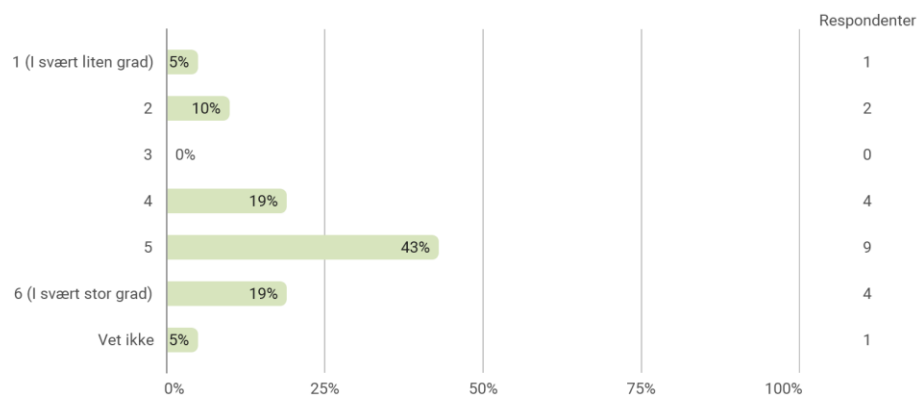
Figur 6 Hvor fornøyd er du med kommunes tilrettelegging av arbeidet i lokalsamfunnsutvalget?

2.1.7. Innsats og nytteverdi

Hvordan medlemmene opplever arbeidet i utvalgene, og hvorvidt det oppleves meningsfullt i forhold til innsatsen som legges ned har betydning. En viktig målsetning med forsøket er å trekke mennesker med i lokalpolitisk arbeid – medborgerskap utenom de konvensjonelle politiske strukturene i kommunen. Vi spurte derfor LSU-medlemmene om de synes de har lært noe nytt om lokaldemokrati etter at de ble med i utvalget (Figur 14). Svarene varierer mellom medlemmene, men det er langt flere som har svart «ja, i stor grad» eller «svært stor grad,» enn «i liten grad» eller «svært liten grad». Flere gir uttrykk for at læringsutbyttet har økt og at det er høyere nå enn ved oppstart, som vel også er naturlig. Lederne og nestlederne svarer i større grad at de har hatt stort læringsutbytte enn øvrige medlemmer.

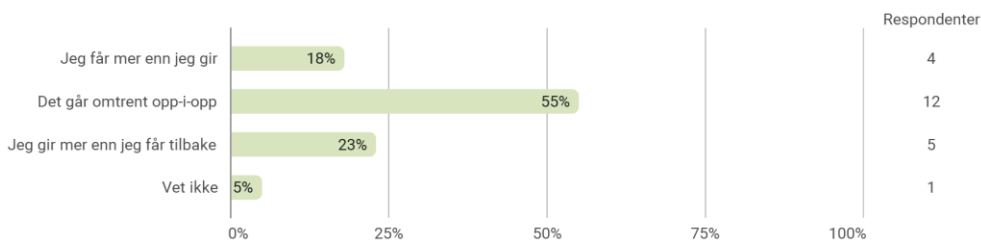
Det kan kreve mye tid og arbeid å sitte i et lokalsamfunnsutvalg, men det kan også gi tilbake personlig læring, følelse av betydning og innflytelse. Et klart flertall på 55 prosent mener at innsatsen går omtrent opp i opp med det man får igjen. 18 prosent gir uttrykk for at de *får* mer enn de *gir*. Vi merker oss at dette var høyere ved oppstartkartleggingen (32 prosent) hvor deltakerne mer må gjettet hvordan dette ville bli, i og med at de da hadde liten erfaring med arbeidet.

Vi ser av figur 15 nedenfor at det er en større andel mener at de gir mer enn de får tilbake (23 prosent). Ved oppstart var dette bare 14 prosent. Det kan tyde på at mange har erfart i løpet av det første knappe året, at det er mer arbeidskrevende å sitte i LSU enn de hadde forestilt seg. Det kan også bety at de opplever at alt arbeidet gir mindre personlig gevinst enn de trodde på forhånd.

Figur 7 I hvor stor grad mener du at du har lært noe nytt om lokaldemokrati etter at du ble med i utvalget?

Vi tror disse vurderingene henger noe sammen med om utvalgsmedlemmene opplever at de får gjennomslag for de sakene de jobber med. Vi har ovenfor sett at noen utvalg/medlemmer har bruk mye tid det første året på å finne form på arbeidet og mindre tid på konkrete saker med potensiell konkret effekt.

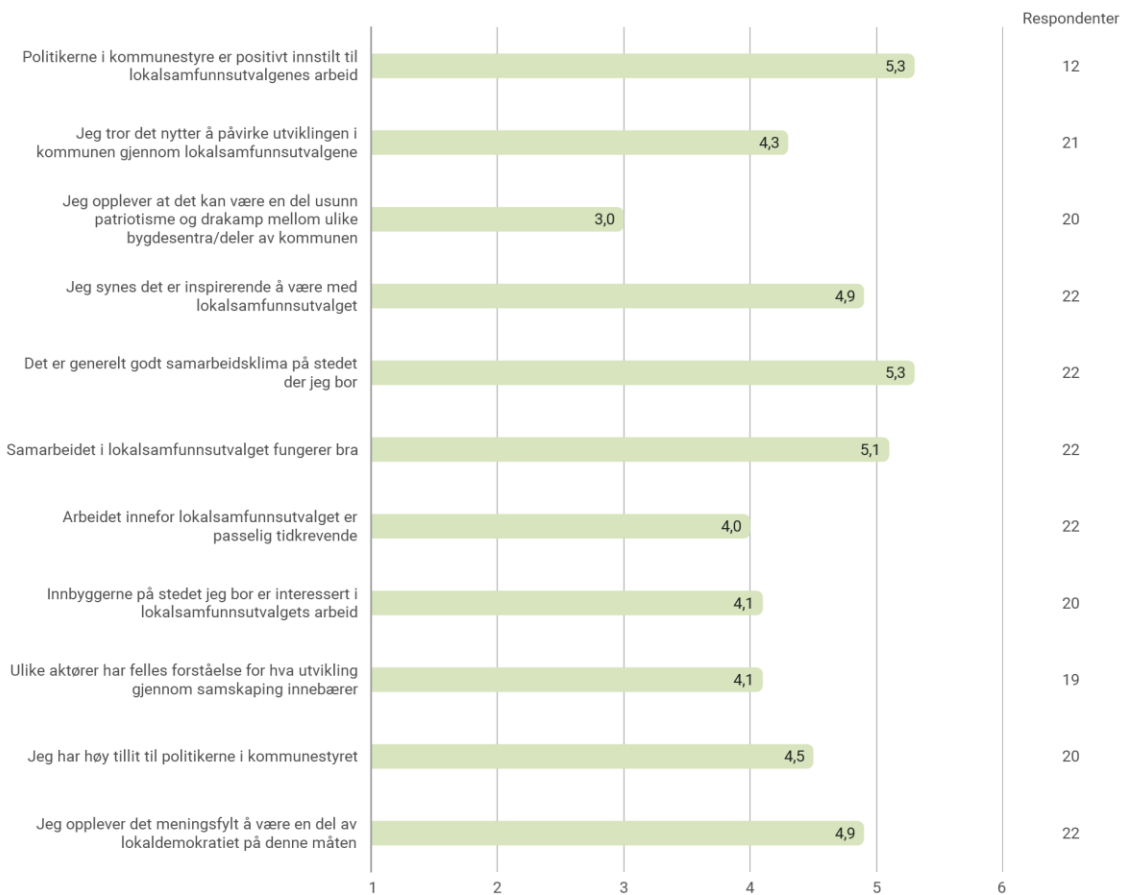

Figur 8 Det kan kreve mye tid og arbeid å sitte i et lokalsamfunnsutvalg, men det kan også gi tilbake av personlig læring, innflytelse og annet? Hvordan vurderer du dette?

2.1.8. Selvangivelse

For å fange ulike synspunkter som har betydning for hvor godt lokalsamfunnsutvalgene fungerer, ble medlemmene bedt om å ta stilling til i hvilken grad de sier seg enig i forskjellige påstander om utvalget de tilhører – i en form for selvangivelse. Svarene er vist i Figur 16. Tilsvarende spørsmål ble stilt ved oppstart. Det er små endringer mellom de to tidspunktene. **Scorene viser samlet sett at forsøket med lokalsamfunnsutvalg, etter de målsettingen vi her evaluerer det etter, er i ferd med å lykkes.** Medlemmene er stort sett enige om at de opplever det meningsfylt å være en del av lokaldemokratiet på denne måten. Det oppleves fortsatt det fortsatt inspirerende og at samarbeidet fungerer bra. Det er fortsatt relativt stor grad av enighet om at politikerne i kommunestyret er positivt innstilt til lokalsamfunnsutvalgenes arbeid og tilliten til politikerne i kommunestyret er høy. Medlemmene av lokalsamfunnsutvalgene tror fortsatt at det nytter å påvirke utviklingen i kommunen gjennom LSU-arbeid, og de gir fortsatt uttrykk for at samarbeidsklimaet på stedet der de bor er bra. Usunn patriotisme og dragkamp mellom ulike bygdesentra/deler av kommunen synes, som ved oppstart, ikke å være noe stort problem.

Selv om vi ovenfor har sett at enkelte føler at de gir mer enn de får tilbake i arbeidet, er respondene samlet sett til en viss grad enige i påstanden om at arbeidet i utvalget er passelig krevende. Det er også en viss enighet i påstanden om at innbyggerne på stedet er interessert i lokalsamfunnsutvalgets arbeid. Her synes det likevel å være mere å gå på. Vi har flere ganger hørt at utvalgsmedlemmer gir uttrykk for ønske om at arbeidet blir mer synlig.

Figur 9 I hvilken grad er du enig i følgende påstander om lokalutvalget? 1 er «helt uenig» og 6 er «helt enig». Gjennomsnitt.

Til dette vil vi kommentere at det nok er grunn til å forvente økt interesse i lokalsamfunnene etter hvert som konkrete aktiviteter kommer mer i gang, men det kan vi naturligvis ikke vite sikkert. Det synes også å være mer å gå på når det gjelder å skape felles forståelse blant ulike aktører for hva samskaping, slik medborgerskapet og det lokaldemokratiske forsøket springer ut i fra, er.

Det er noen endringer fra første kartlegging som det kan være verdt å være oppmerksom på. Det er noe mindre enighet nå enn ved oppstart til følgende påstander:

- Jeg tror det nytter å påvirke utviklingen i kommunen gjennom lokalsamfunnsutvalgene. – Et fall fra 4,9 til 4,3
- Jeg synes det er inspirerende å være med i lokalsamfunnsutvalget: - Et fall fra 5,4 til 4,9.

- Jeg opplever at det er meningsfylt å være en del av lokaldemokratiet på denne måten:
  - Et fall fra 5,5 til 4,9.

Sammenliknet med status ved oppstart tyder det på at ikke alle har like stor tro i dag, på at det nytter å påvirke utviklingen i sin del av kommunen gjennom LSU-deltakelse, og at det heller ikke er like inspirerende å være med som de trodde det ville være. Selv om slike vurderinger ikke er like positive nå som ved oppstart, er det verdt å merke seg at vurderingene fremdeles ligger klart på den positive siden av skalaen.

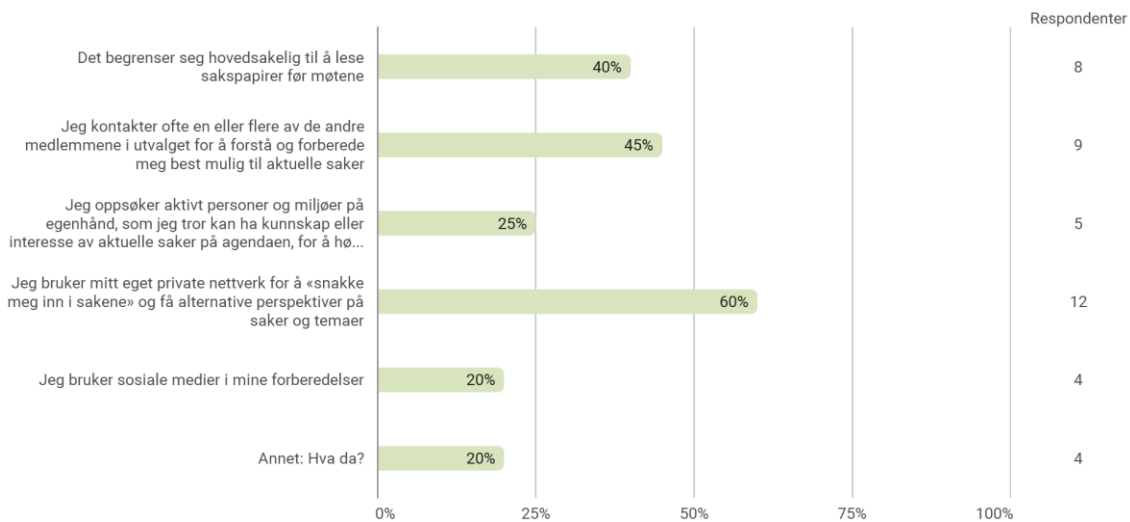
Vi stilte denne gang et direkte spørsmål om koronapandemiens «ansvar»: *«Koronapandemien har skapt krevende vilkår for lokaldemokratisk arbeid. Med det du vet i dag, synes du det ville vært bedre om arbeidet var satt på vent i mars i fjor, i påvente av at samfunnet vender tilbake til en tilnærmet normal sosial situasjon?»*. Kun én person svarte ja, på dette. To svarte «vet ikke», resten svarte nei. Selv om pandemien har skapt store utfordringer, er altså oppfatningene likevel at arbeidet gir verdi.

2.1.9. Nettverksarbeid mv. utenom formelle møter

Vi har allerede kommentert usikkerheten og debatten knyttet til LSU'enes rolle utenom sine formelle møter. I surveyen denne gang stilte vi et direkte spørsmål om hvordan utvalgene arbeider med temaer og saker utenom- og mellom de formelle møtene (Figur 17). Vi ser at 40 prosent sier at slikt arbeid i hovedsak handler om å lese sakspapirer, noe vi oppfatter å høre til den formelle delen av utvalgsarbeidet. – 60 prosent sier at de bruker sitt private nettverk for å « snakke seg inn i sakene » og få alter-native perspektiver på saker og temaer. 45 prosent melder at de mellom møtene kontakter andre utvalgsmedlemmer for å forstå og forberede seg best mulig til aktuelle saker, mens bare 25 prosent sier at de på egen hånd aktivt oppsøker personer eller andre miljøer som kan ha kunnskap eller interesser i aktuelle saker på dagsordenen. I åpent svarfelt pekes det av noen på at det i noen grad foregår kommunikasjon med søkere, som søker om midler til lokale tiltak fra LSU'enes disponible midler til dette.

Samlet sett tyder dette på at det er begrenset hvor mye kontakt LSU-medlemmene har med andre aktører i nærmiljøet utenom de formelle møtene. Flere har både nå, og tidligere pekt på pandemien som begrensede faktor – noe vi fra forskerhold naturligvis forstår. Det er likevel verdt å merke seg at det også under en pandemi finnes et handlingsrom for utadrettet kontakt og nettverksbygging. Vi peker også på at det er en fare for at det setter seg vaner under pandemien som vil kunne virke hemmende etter at pandemiens smittevernbegrensninger er over. Etablerte vaner er som kjent ofte vonde og vende.

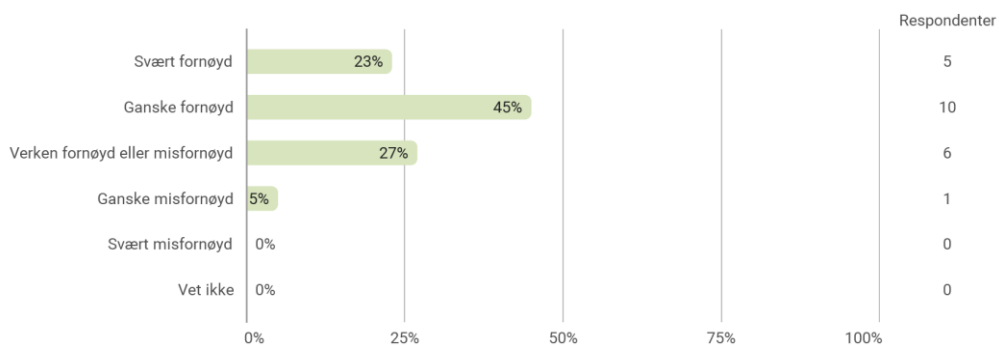
Figur 10. Lokalsamfunnsutvalgene har sin møteplan. Hvordan vil du beskrive ditt eget arbeid med temaer og saker som dere behandler i LSU, utenom de formelle møtene? Flere svar er mulig.

2.1.10. Økonomisk handlingsrom

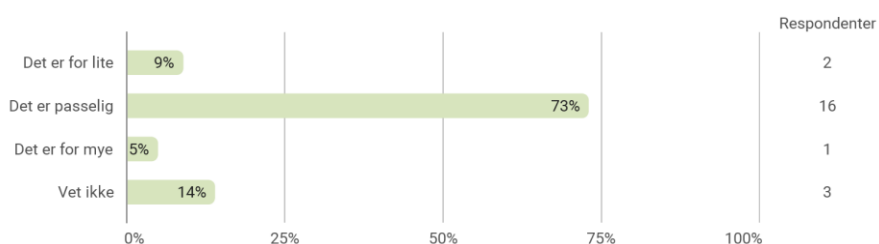
I reglementet for lokalsamfunnsutvalgene fastslås det at utvalgene hvert år har kr. 500 000 for tilde-
ling til omsøkte lokale tiltak som fremmer aktivitet og fellesskap på tvers av alder, kulturell bakgrunn
og organisasjonstilhørighet. Midlene skal fortrinnsvis tildeles prosjekter der flere aktører samarbei-
der. Midlene skal ikke tildeles aktiviteter som lag og foreninger ellers får støtte til gjennom andre
kommunale tilskuddsordninger.

Vi spurte om medlemmene av utvalgene oppfattet dette som et passelig beløp. 50 prosent mener
nå at beløpet er passelig, mens en stor andel er også usikre; 36 prosent. Det er få som gir uttrykk for
at de synes det er for mye eller for lite. Vi stilte også i forlengelsen av dette utvalgsmedlemmene
spørsmål om hvor fornøyd de er med de søknadene som er kommet inn på ordningen, med tanke på
LSU'enes mandat om å skape bærekraftig lokalsamfunnsutvikling. Figur 18 viser at medlemmene
samlet sett er relativt godt fornøyd med dette. Det virker som medlemmene i Tofte LSU er mest
fornøyd, alle medlemmene der svarte at de er ganske fornøyd eller svært fornøyd.

Alle ble bedt om gi utfyllende kommentarer til dette temaet. Fra Heggedal fikk vi tilbakemeldinger
om at de foreløpig har støttet få saker, men at dette vil endre seg framover. Fra Slemmestad inkom
en kommentar om at tilskudd til lekeplasser og turstier kunne like gjerne vært gjort direkte fra kom-
munen, uten lokalsamfunnsutvalget som unødig mellomledd. Fra Tofte inkom en kommentar om at
tildelingene til lokale tiltak er blitt godt mottatt i nærmiljøet og at ordningen har bidratt til å skape
engasjement og nye samarbeidsrelasjoner.

Figur 11 Hvor fornøyd er du med de tiltakene dere har støttet med tanke på LSU’ets mandat om å skape bærekraftig lokalsamfunnsutvikling?

Figur 12. Er de økonomiske midlene som utvalget har til rådighet for inneværende år tilstrekkelig?

2.1.11. Mer om forventinger

Vi spurte medlemmene i de tre LSU’ene i hvilken grad forventningene og forhåpningene til det lokalpolitiske arbeidet da de ble rekruttert inn i for ca. ett år siden, samsvarer med de erfaringene de nå har. Svarene på dette varierer også noe mellom de tre utvalgene. Fra Heggedal rapporteres det at de var uforberedt på det samlede trykket av arbeid og ansvar; at det ville komme til å innebære så mye frivillig arbeid som det har gjort. Vi registrerer enkeltstemmer som sier at de hadde håpet utrette noe mer konkret, men at det har tatt tid for utvalget å «finne sin plass», og at pandemien naturligvis har begrenset aktivitetsnivået. På dette spørsmålet gis det også uttrykk for at det har vært langt mer dokumenter å gå igjennom enn forventet og at det har vært nødvendig å bruke mye tid å finne ut hvordan man skal forholde seg til de tidligere nevnte forholdene knyttet til Kommunelovens bestemmelser. Vi registrerer at enkelte, særlig fra Heggedal, oppfatter at arbeidet har blitt hengende litt for mye i formaldiskusjoner og at høringer har tatt mye tid. Dette har gått ut over tid som kunne vært brukt til utvikling av samspill med lokalsamfunnet, hevdes det.

Fra Slemmestad er tilbakemeldingene rundt forventninger og realisering av forventninger mer varierte. Vi finner eksempler både på stemmers som opplever at forventningene er innfridd, og noen som opplever at den direkte kontakten med sivilsamfunn, næringsliv og «folk flest» utenfor utvalget har vært litt for sporadisk. Det pekes på at arbeidet trenger mer tid til å forstå og klargjøre hva utvalget kan bidra med, før man det er rimelig å forvente tydelige resultater.

I Tofte er det noe klarere at utvalgets medlemmer generelt opplever sine innledende forventninger som oppfylt. En respondent sier det slik:

«Mine erfaringer som er gjort i løpet av året overgår forventningene jeg hadde når jeg gikk inn i utvalget. Jeg opplever at vi blir spurt om hva vi mener i veldig mange ulike saker og at politikere og administrasjonen tar oss på alvor.»

En annen:

«Mine forventninger er godt møtt. spennende å bli involvert i kommunens arbeid gjennom de mange og omfattende temaplaner. Samtidig har vi blitt godt kjent i lokalmiljøet og jeg har lært mange nye mennesker og gode initiativer å kjenne. Jeg føler vi er med å utvikle lokalsamfunnet og kan sette viktige lokale saker på agendaen.»

– Men også i Tofte-LSU blir det likevel pekt på at det har vært mye «papirer å gå gjennom», og at det kan være et krevende språk med mye faglige og byråkratiske begreper å forholde seg til.

Samlet sett synes det som om de forventningene som den enkelte LSU-deltaker hadde til det lokalpolitiske arbeidet i varierende grad er innfridd. Mest samsvar med positive forventninger virker det å være der utvalget har jobbet mest med konkrete lokale saker, tatt initiativ til selv å sette saker på dagsorden og jobbet aktivt med vurdering og fordeling av midler til samarbeidende tiltak i lokalsamfunnet. Motsatt er det mist samsvar der tiden har gått mest med til prinsipielle avklaringer og diskusjoner om rolle og ansvar.

Uten at vi vil gjøre noe poeng av hvor dette kommer fra, har vi fanget opp stemmer som sier at de med den kunnskapen de har i dag, ikke ville stilt seg til rådighet til å sitte LSU om det i dag hadde vært et nytt valg på medlemmer. En respondent synes det er særlig vanskelig å forstå og finne sin plass i forhold til de ordinære lokale organisasjonene lokalt.

2.1.12. Andre synspunkter fra utvalgene selv

I et åpent felt i surveyen fikk respondentene anledning til å gi kommentarer som de ellers måtte ha, utover de temaene vi fokuserte direkte på i surveyen. Seks slike innspill kom. Flere handlet om forhold vi kommenterte som viktige funn allerede i rapporten fra oppstart – knyttet til utfordringer ved det «doble mandatet»; at det har vært krevende å finne rom og kapasitet til å være ambassadør for lokalsamfunnet når dagsorden har vært så full av arbeid med å være «rådhusets forlengede arm». Andre benyttet anledningen til enda en gang å bemerke den arbeidsbelastningen som prosjektet medfører. Et moment som også trekkes fram, er at ordningen må vurderes i lys av pandemien; at **mye ville vært annerledes om situasjonen hadde vært «normal»**. Det tas både i surveyen og i møter vi har gjort notater fra, til orde for at forsøket må forlenges for å finne svar på hvordan ordningen kan fungere i et mer normalt og langt åpnere handlingsrom.

3. Oppsummerende vurdering

Sammenlignet med oppstarten av ordningen er arbeidet i Asker kommet inn i en fase av en viss konsolidering. Vi skriver «en viss» fordi arbeidet fortsatt er sterkt preget av smittevernbegrensninger. En skikkelig konsolidering etter hensikten er ikke mulig å gjøre før rammebetingelsene for å arbeide fritt i åpen kontakt med de respektive lokalsamfunnene er bedre. Til tross for dette, har det vært mulig – og nødvendig, å gjennomføre en relativt krevende prosess knyttet til avklaring av utvalgenes formelle/legale handlingsrom. Det kan anføres at slik avklaring med fordel kunne vært gjort før forsøket startet, slik at oppstartsfasen i mindre grad hadde blitt hemmet av prinsipper. Fortsatt er ikke temaet endelig avklart og fastsatt, men det virker som om de involverte aktørene nå er enige om ikke å bruke mer tid på dette, og i stedet «*jobbe praktisk med å være relevante*» som et utvalgsmedlem sa i et møte vi overvar.

Vi har registrert noe usikkerhet i forhold til rollen som LSU-medlem opp imot øvrig arbeid i lokalsamfunnet. Flere personer i utvalgene er det man må kunne kalle «Tordenskiolds soldater»; mennesker med engasjementer og tillitsverv i en rekke sammenhenger. Det var sannsynligvis aldri meningen at lokalt engasjerte personer fra nærmiljøer skulle *reduere* sin aktivitet når de kom inn i LSU. Likevel har vi sett spor av at deltakelse i LSU kan føre til at ellers aktive sivilsamfunnsmedlemmer setter sitt engasjement litt «på vent» for ikke å havne i interessekonflikter eller inhabilitet. Det er antakelig en problemstilling det er umulig å gardere seg helt mot i lokalsamfunnsarbeid. Vi kjenner ikke til utredninger eller forskning som gir entydige eller overbevisende svar på hvordan dette skal håndteres. Som i mange andre sammenhenger når det gjelder lokalt innovasjonsarbeid, som dette, må praksis utformes kontekstuelle når og der utfordringene oppstår. Vi vil adressere dette nærmere i forsøkets sluttrapport når vi har fått et bredere empirisk bilde å kommentere dette ut ifra.

I oppstartrappen fra arbeidet i desember 2020, hadde vi lite grunnlag å kommentere de tre utvalgene hver for seg. Det materialet vi her kommenterer gir bedre grunnlag for dette. Vi ser eksempler både på svært høy tilfredshet og det motsatte. Noe av dette følger utvalgsgrenser, men ikke alt. Noen uttalelser er temmelig «skarpe» med hensyn til kritikk mot ordningen.

«Hadde noen spurt meg nå om jeg ønsket å stille til valg til LSU, så hadde jeg svart nei. Jeg ser ikke helt vitsen med LSU her på vårt sted hvor vi har et godt fungerende nærmiljøarbeid fra før», er ett uttrykk for dette.

En annen sier det slik:

«Etter min oppfatning er LSU blitt et ekstra byråkratisk ledd som har blitt til på grunn av nær-demokratireformen, og jeg er usikker på hvor stor innvirkning og reell innflytelse vi har. Jeg håper jeg tar feil, og at den lille endringen jeg nå ser i arbeidet med og rundt LSU skal gjøre at jeg ser verdien av å sitte i LSU. Akkurat nå ser jeg det ikke, og føler at det er mye jobb for lite.»

Sammenlignet med første kartleggingen er det færre nå som føler at de *får* mer enn de *gir*, og det er flere som føler at de gir mer enn de *før* tilbake. Videre ser vi at det i denne runden er flere enn sist som ikke har like stor tro på at det nytter å påvirke utviklingen gjennom arbeid i lokalssamfunnsutvalgene. Dette henger nok sammen med at det har tatt tid å komme gang med å jobbe med lokale saker som man hadde sett for seg i utgangspunktet.

Selv om vurderingene på flere områder ikke for alle er like positive som ved oppstarten, ligger vurderingene fremdeles på den positive siden av skalaen. Det er verdt å merke seg at korona-pandemien tilskrives mye «skyld», først og fremst for å ha gitt tydelige begrensninger for arbeid utenom de formelle møtene. Vi vil likevel hevde at ikke «all skyld» for fallende tilfredshet kan adresseres til pandemien. Til det er variasjonen i svarene mellom personer, og mellom LSU'er for stor. Pandemiens begrensninger har tross alt vært lik for alle.

Den spredningen i motivasjon og forventningsoppfølging som vi kommenterte i avsnitt ovenfor gir grunn til å spørre seg om vi allerede etter ca. åtte måneders drift er i ferd med å se en utvikling av to «lag» i arbeidet; de som opplever at møteformen og arbeidsoppgavene passer dem, og de som ikke gjør det? Kreves det visse typer personlighet eller preferanser for å oppleve LSU-arbeid meningsfylt/motiverende? Vi vil følge opp dette sporet nærmere i følgeforskningen videre.

Samlet sett synes forventningene til deltakelsen i det lokalpolitiske arbeidet i minst grad å innfridd blant medlemmene i Heggedal. Her har man brukt mye tid å klargjøre utvalgets rolle og mandat, og i mindre grad jobbet med lokale saker. I Tofte, som i større grad har jobbet lokale saker, er tilfredsheten markant større. Uavhengig av dette, har vi fanget opp at flere ønsker at forsøket forlenges slik at man får bedre erfaringer med utvalgsarbeidet i en normalsituasjon når pandemien er over.

Den måten kommunen tilrettelegger arbeidet på – et arbeid som også for kommunen har vært helt nytt, virker å ha funnet en god form. Fortsatt er det imidlertid slik at saker «ovenfra» dominerer utvalgenes sakskart og arbeidstid, muligens på bekostning av tid og evner til selv å initiere saker. Det virker på oss som om kommunen i økende grad er blitt klar over dette og at det foregår en dialog om dette intern på rådhuset. Vi vil følge denne diskusjonen, og utfallet av den, videre over i den avsluttende fasen av arbeidet mot rapport nr. 3.

Når det gjelder erfaringene med ordningen hvor LSU kan støtte og stimulere tiltak lokalt, er de foreløpig litt variable mellom de tre utvalgene, men i hovedsak er utvalgenes egne vurderinger positive. Det kan se ut som det også her er en god idé om LSU'ene deler erfaringer og tanker om ordningen – i øyeblikket virker det som om den forvaltes relativt ulikt.

3.1.1. Prinsipiell prat og praktisk påvirkning

Alle utvalgene har det første året hatt betydelige utfordringer med å avklare utvalgenes mandat og rolle – på den ene siden utvalgenes formelle rolle etter Kommuneloven og på andre side; rollen som

koordinator og drivkraft for tiltak og lokale initiativer i lokalmiljøet. Mye prat om formaliteter har tidvis gått ut over arbeid og engasjement lokalt, spesielt virker dette å ha preget praksisen i Heggedal. I Tofte-LSU virker det som om de i mindre grad har vært opptatt at formelle begrensninger og i stedet har arbeidet med en praktisk dagsorden. Dette synes i sin tur å gi større tilfredshet og motivasjon blant utvalgsmedlemmene der. Det er trolig mer motiverende å yte innsats når man ser lokale effekter av arbeidet.

3.1.2. Læring på tvers

En ting pandemien ikke har representert vesentlige begrensninger for, er kontakt på tvers mellom ledelsen av de tre utvalgene. Slik tverrgående kontakt så vi ikke i starten. I dag har de tre utvalgsleddene relativt hyppig kontakt. Det gir to effekter. For det første kan lederne på den måten inspirere, informere og lære av hverandres arbeidsmåter. Det tror vi er verdifullt. Ikke for at ulike LSU'er på steder med ulik sosial og kulturelle kjennetegn skal bli helt like og arbeide på akkurat samme måte. Vi ser av materialet vi har kommentert i denne rapporten at det vil kunne styrke det lokaldemokratiske arbeidet at LSU'ene ikke bare er utsatt for lærings og faglig påtrykk ovenfra, men at de også kan skape en felles styrke «nedenfra» gjennom samarbeid og kommunikasjon. Den andre effekten handler om at utvalgene kan ta initiativer til felles saker, eller i det minste hjelpe hverandre med å behandle saker med store fellestrekk. En slik sak er vi blitt gjort kjent for, og det kan finnes flere. Den saken handlet om bibliotekfilialers åpningstid.

Tofte lokalsamfunnsutvalg tok først initiativ til at bibliotektilbudet måtte ses i sammenheng med innbyggertorgene for å øke åpningstid/tilgjengelighet. Dette ble raskt gjort til et felles anliggende for alle de tre utvalgene med et likelydende vedtaket fra alle tre:

«Lokalsamfunnsutvalgene i Tofte, Slemmestad og Heggedal står sammen om å understreke hvor viktige både Innbyggertorgene og bibliotekene i Asker er for innbyggernes mulighet til å møtes og drive samskaping. Det ideelle er at innbyggertorgene og bibliotekene er samlokalisert og samarbeider om å tilby befolkningen en aktiv og skapende fellesarena. Bibliotekene er en helt sentral kulturarena i nærmiljøet. Folk i Asker bør ikke henvises ut av sitt nærmiljø for å finne bibliotek et annet sted i kommunen. Lokalsamfunnsutvalgene vil understreke verdien og betydningen av en harmonisert bibliotek-tjeneste i kommunen. Tilbudet på bibliotekene bør være likt i hele Asker, ikke minst gjelder dette åpningstidene. Vi anmoder derfor kommunens ansvarlige for tjenesten om å gjøre sitt ytterste for at alle bibliotekene i hele Asker har budsjettmessig dekning for å holde åpent også på lørdager».

Dette kan stå som et eksempel på felles initiativ «nedenfra», noe vi vil følge med på om vil utvikle seg videre i forsøket – til like med øvrige kommentarer anført i degge siste kapittelet.

Skriftserien nr 77
2021

—
Så langt - så godt?

Midtveisevaluering av en
lokaldemokratisk ordning i Asker
kommune

—
Lars U. Kobro
Bent Aslak Brandtzæg

—
ISBN: 978-82-7206-615-3

ISSN: 2535-5325

—
usn.no/sesam

